

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Piotr Prusinowski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W.

o wysokość renty z tytułu niezdolności do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 11 lutego 2021 r.,

zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 14 sierpnia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 14 sierpnia 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) w sprawie o wysokość renty z tytułu niezdolności do pracy na skutek skargi kasacyjnej J.P. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 28 listopada 2019 r. postanowił ustalić wartość przedmiotu zaskarżenia w odniesieniu do wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) uchylającego wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 25 stycznia 2017 r. w zakresie oddalenia odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W. z dnia 15 lipca 2014 r. i umarzającego postępowanie w tej części na 0 (zero) złotych; ustalić wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną w odniesieniu do wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) oddalającego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 25 stycznia 2017 r. oddalającego odwołanie od decyzji

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W. z dnia 15 października 2014 r. na 0 (zero) złotych.

Sąd Apelacyjny zważył, że dla określenia wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego przyjmuje się wartość przedmiotu podlegającego rzeczywistemu rozpoznaniu i rozstrzygnięciu. W sprawach z zakresu ubezpieczeń treść decyzji zaś wyznacza przedmiot postępowania, rozstrzygnięcie sądu odnosi się bowiem do zaskarżonej decyzji. W podstawie faktycznej rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny przyjął, że w dacie złożenia wniosków, które rozpoznano przedmiotowymi decyzjami, jak i w dacie ich wydania, odwołujący nie był uprawniony do świadczenia rentowego z tytułu niezdolności do pracy. Wobec powyższego wartość przedmiotu zaskarżenia w odniesieniu do decyzji z 15 października 2014 r. (odmawiającej przeliczenia renty osobie bez ustaleń prawa do tego świadczenia) wynosi zero złotych. Taką też wartość należy przyjąć w odniesieniu do decyzji z 15 lipca 2014 r., przeliczającej to świadczenie bez oznaczenia jakichkolwiek kwot, następnie uchylonej decyzją z 15 październik 2014 r. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie znajdują żadnej podstawy twierdzenia podniesione w skardze kasacyjnej, że chodzi o brak wypłaty świadczenia po 1 czerwca 2014 r., gdyż ta kwestia nie była przedmiotem rozpoznania. Tak jak i nie była przedmiotem rozpoznania, i decyzji z 15 października 2014 r., kwestia przeliczenia kapitału początkowego. W konsekwencji wartość przedmiotu zaskarżenia ustalona odrębnie dla każdej z zaskarżonych decyzji jest niższa niż określona w art. 398² § 1 zd. pierwsze k.p.c. wartość warunkująca dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Z rozstrzygnięciem tym nie zgodził się skarżący, który wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia, wskazując na naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398² § 1 zd. pierwsze k.p.c., a także art. 368 § 2 zd. trzecie k.p.c. w zw. z art. 398¹² k.p.c. w zw. z art. 398² § 1 k.p.c. Powołał się przy tym na brak zakwestionowania wskazanej przez odwołującego wartości przedmiotu zaskarżenia apelacji co do obu przedmiotowych decyzji. Zdaniem skarżącego wartości te pozostawać powinny wiążące również w postępowaniu kasacyjnym i decydować o spełnieniu warunku formalnego skargi kasacyjnej w sprawie. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił ponadto oparcie zaskarżonego orzeczenia o błędne

ustalenie faktyczne, jakoby w dacie złożenia wniosków rozpoznanymi przedmiotowymi decyzjami, jak i w dacie ich wydania, odwołujący się miał nie być uprawniony do świadczenia rentowego z tytułu niezdolności do pracy, gdy tymczasem z załączonego do zażalenia dokumentu sporządzonego w systemie Nowy Portal Informacyjny Platforma Elektronicznych dla Klientów ZUS z dnia 09.09.2020 r. wynika sytuacja przeciwna. Dokument ten potwierdza, że odwołujący zgodnie ze zgłoszeniem od 1.04.2009 r. podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu ze wskazaniem „osoba, która ma ustalone prawo do renty”; jako płatnik składek wskazany jest [...] O/ZUS.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oceniane w niniejszym postępowaniu żalenie jest uzasadnione.

Skarga kasacyjna - jako szczególny środek zaskarżenia wnoszony poza tokiem instancji od prawomocnych orzeczeń - musi spełniać wyznaczone ustawowo wymagania, które określają jej dopuszczalność. Takie wymaganie statuuje, między innymi art. 398² § 1 k.p.c., zgodnie z którym skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach (z zakresu ubezpieczeń społecznych) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Przepis art. 398² k.p.c. ma przy tym charakter bezwzględny i nie jest dopuszczalne dowolne, zależne wyłącznie od woli stron ‘oznaczenie’ wartości przedmiotu zaskarżenia po to, ażeby uzyskać uprawnienie do wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie, w której skarga taka jest niedopuszczalna. Z tego względu badanie wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w skardze kasacyjnej ma na celu sprawdzenie, czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość zaskarżenia wymaganą od skargi kasacyjnej według art. 398² § 1 k.p.c. i nie może być utożsamiane ze sprawdzeniem wartości przedmiotu sporu, o którym stanowią art. 25 k.p.c. i art. 26 k.p.c. O ile bowiem przepisy te wyrażają potrzebę ustabilizowania w postępowaniu cywilnym wartości przedmiotu sporu na potrzeby określenia właściwości rzeczowej sądu i wysokości należnych opłat sądowych, o tyle gdy chodzi o określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na użytek ustalenia dopuszczalności skargi kasacyjnej potrzeba taka nie występuje, ważne jest

natomiast, by rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy podlegały jedynie te skargi kasacyjne, których dopuszczalność przewidują przepisy procesowe, a nie niewłaściwe określenie wartości przedmiotu sporu przez stronę. W rezultacie nawet brak sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w apelacji nie eliminuje możliwości weryfikacji prawidłowości podanej wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2018 r., II UZ 119/17, LEX nr 2456371; z dnia 25 października 2017 r., II UZ 83/17, LEX nr 2427174). Zgodnie z art. 398²¹ k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym ma bowiem odpowiednie zastosowanie, między innymi, art. 368 § 2 k.p.c., który w zdaniu trzecim przewiduje, że przepisy art. 19-24 i 25 § 1 k.p.c. stosuje się odpowiednio. Oznacza to, że wskazana błędnie w postępowaniu instancyjnym wartość przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia apelacją nie jest wiążąca dla postępowania kasacyjnego, a w rezultacie zarówno sąd drugiej instancji, jak również Sąd Najwyższy w ramach badania warunków formalnych skargi kasacyjnej może sprawdzić, czy podana w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia jest zgodna z zasadami jej ustalania zawartymi w art. 19-24 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2011 r., II CZ 197/10, LEX nr 738550 oraz z dnia 26 stycznia 2012 r., III UZ 31/11, LEX nr 1130398).

Zgodnie z ustalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, sąd drugiej instancji nie może bezkrytycznie przyjmować twierdzeń strony o wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2015 r., I PZ 4/15, niepubl.). Wartość przedmiotu zaskarżenia określona przez wnoszącego skargę kasacyjną z naruszeniem reguł art. 19-24 k.p.c. nie jest dla oceny dopuszczalności tej skargi wiążąca (postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 czerwca 1997 r., II CKN 47/97, OSNCP 1997 nr 11, poz. 180; z 20 czerwca 1997 r., II CKN 245/97, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2002 r., I PKN 305/01, OSNP 2004 nr 4, poz. 65), bowiem badanie przesłanek dopuszczalności skargi kasacyjnej następuje z urzędu (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 czerwca 2007 r., II CZ 38/07, LEX nr 951278). W rezultacie sąd zobowiązany do kontroli jej dopuszczalności może i ma obowiązek z urzędu sprawdzić podaną wartość zaskarżenia. Zauważyć jednakże należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza

decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (postanowienia Sądu Najwyższego: z 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, LEX nr 583831 i z 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210 i z 26 maja 2011 r., II UK 360/10, LEX nr 901610). Decyzja z dnia 15 lipca 2014 r. została wydana na wniosek skarżącego o zmianę stażu pracy. Zgodnie z tą decyzją przeliczono ubezpieczonemu wysokość renty od 1 czerwca 2014 r. Z kolei decyzją z 15 października 2014 r. wydaną na wniosek z dnia 8 września 2014 r. odmówiono przeliczenia renty, do której skarżący nie jest już uprawniony i uchyłono jednocześnie decyzję z 15 lipca 2014 r. W skardze kasacyjnej odwołujący określił wartość przedmiotu zaskarżenia na 22.249 zł. Sąd Apelacyjny, kierując się uprawnieniem do zweryfikowania wskazanej kwoty, wezwał skarżącego pismem z dnia 15 maja 2020 r. do wyjaśnienia sposobu wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, a następnie pismem z 8 czerwca 2020 r. do dalszych wyjaśnień w tym zakresie. Skarżący wskazał sposób wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia dla obu decyzji. Nie odmawiając Sądowi Apelacyjnemu uprawnienia do weryfikacji tych obliczeń, za niezasadne uznać należy ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 0 zł z uwagi na brak prawa do świadczenia rentowego. Przedmiotem sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych jest sformułowane przez skarżącego żądanie, w oparciu o które ustalana jest wartość przedmiotu sporu. W rozpoznawanej sprawie wydane decyzje dotyczyły przeliczenia renty. Sąd Apelacyjny przyjmując za wartość przedmiotu zaskarżenia 0 zł i odrzucając z tego powodu skargę kasacyjną, dokonał merytorycznej oceny sprawy (że renta ubezpieczonemu nie przysługuje). W tym zakresie powielił swoje stanowisko zawarte w wyroku, od którego skarga kasacyjna zastała wniesiona. O ile czynnik ten może decydować o zasadności żądania przeliczenia renty, to jednak nie wpływa na ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia (bo jest nim wartość dochodzonego w sprawie przeliczenia renty).

W tej sytuacji Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

